

A.C. Barnard

1 Die huwelik en die seksuele in 'n permissiewe wêreld *1.1 Die wêreld het op elke terrein onherkenbaar verander

Die mens se kennis en vermoë op elke terrein van die lewe, het onvoorstelbaar toegeneem. Hy kom in 'n posisie dat hy meen hy weet alles, kan alles deurvors en alles doen. Daarmee het die magtige mens in die sentrum van alles te staan gekom.

Al die veranderinge deur die industrie en tegniek, die nuwe denke en siening van die lewe het daartoe gelei dat daar 'n hele kultuur=krisis oor Europa gebreek het.

Agter die kennisontploffing en grenslose vermoë van die mens; agter die kultuurkrisis, is daar 'n geloofskrisis. Elke sekerheid van die geloofsluwe word aangeveg en as dit kan, omgekeer. Die ou droom van die modernisme wat God wou wegverklaar, het vir baie waar geword: Hulle het God uit die lewe uitgehaal en alles draai om hiërdie lewe en die mens, en waar daar nog gode kom, is dit immanente gode en wat beantwoord aan die eise deur die mens gestel.

Daar is 'n ander maatskappy met 'n ander moraal, besig om na vore te kom.

1.2 Die krisis rondom huwelik en seksualiteit

Die nuwe maatskappy met die nuwe moraal, waar alles omgekeer word, raak in 'n besondere sin die huwelik en die seksualiteit. Soms skyn dit asof die spits van die verandering en die verwildering hier tot uitdrukking kom.

Op allerlei maniere word die huwelik wat gewortel is in die Bybelse waarheid, aangeval, ondergrawe; as afgedaan en soms selfs as belaglik voorgestel. Die seksualiteit word gesien in die lig van die nuwe moraal. Daar is ook weggedoen met 'n aantal onbybelse omgroeisels om die huwelik en seksualiteit - wat 'n wins is - maar saam met die verkeerde word ook die goeie en die regmatige verwerp.

* Rede uitgespreek tydens die Simposium "Huwelik en Seksualiteit", aangebied deur die Teologiese Fakulteit op 6-8 Augustus 1980,

Die norm wat gegeld het, word omgegooi. In die plek van die norme van die Woord van God het die mens met sy denkbeelde, sy begeertes en ideale gekom.

Op verskillende maniere word 'n beeld van die huwelik en die seksuele opgebou en voorgestaan wat in sy diepste wese afwyk van die Skrif. God is nie meer God nie. Die Bybel is nie meer norm nie, maar die mens se kennis en insigte of ondersoekinge. Sonde is nie meer sonde nie. Wat beslis, is die mens se vrye insigte en sy eie reg. Agter die krisis van die seksuele en seksualiteit is daar nie slegs bevryding nie, maar die mens in sy opstand teen die Here God en sy Woord.

1.3 Die feit van die veranderde denke en lewe

Hierdie veranderinge het plaasgevind en is besig om verder deur te werk. Ons leef midde daarin. Dit is die moderne, permissiewe lewe, en hierin word ons geroep om as Christene te leef. Dit geld ook die huwelik en die seksualiteit.

Dit help nie om te maak asof dit nie bestaan nie. Ook het dit geen sin om onself in kloosters terug te trek nie. Ons word geroep om in die wêreld te wees, sonder om van die wêreld te wees. Ons moet te midde van die veranderlike lewe as nuwe mense om Christus ontwil leef.

Nie wanhoop of klaagliedere is die antwoord nie, maar om eerlik onder oë te sien hoe die veranderde seksualiteit tot openbaring kom, dit eerlik te evalueer in die lig van duidelike norme.

2 Die sterker wordende stroom van popularisering en propagering van seks en seksualiteit

- 2.1 Daar is nie slegs 'n veranderde denke oor en beskouinge van die huwelik en die seksualiteit vandag nie, maar dit kom met groter wordende krag op ons af. Ons voel almal die trek en die krag daarvan. Die implikasie daarvan raak elkeen wat getroud is, maar ook wat nie getroud is nie.

- 2.2 Die seksualiteit het hooftema geword - in gesprekke, as probleem, as grap, in die literatuur, in die tonele en dramas, in die kleding, in die bioskoop. Dit is die telkens weerkerende tema in die moderne literatuur, in die nuusblaai, in die geïllustreerde blaai, en in die films. Daar is egter soveel seksualiteit sonder dat dit werklik na sy ware aard beoordeel word.
- 2.3 Seks en seksualiteit word oral as lokmiddel en as advertensielokaas gebruik. Op en in boeke en tydskrifte, in films en televisie, in vertonings, as advertensie in die sake -en vermaaklikheidswêreld, op kalenders. Enige ding word geadverteer met die klem op 'n meisie met min klere.
- 2.4 Seks gepopulariseer en voorgehou as die hoogste goed. Op allerlei maniere word dit geïdealiseer, beklemtoon en voorgehou as die een ding wat elkeen moet kry, en wat bo alles 'n mens gelukkig maak. Op allerlei maniere val die fokus daarop as die belangrikste en dat dit die vervulling van alle wense en drome moet wees. Soos dit voorgehou word, wek dit die indruk asof dit die hoogste plesier beteken en die wonderlike satisfaksie gee - 'n soort nirvana.
- 2.5 Die gepreokkupeerdheid met seks en die seksualiteit word aangeblaas. Dit vloei eintlik voort uit die besondere klem op die liggaam, die nabyheid, die aanraking, die sien van die huid, die prikkeling. So word seks maklik 'n soort vryetydsbesteding, 'n speelding, 'n stokperdjie.
- 2.6 Seks en seksualiteit word losgemaak van die huwelik, van 'n blywende binding van die persone aan mekaar, van 'n ernstige verantwoordelikheid vir die optrede en van diepere geestelike waardes. Dit word iets wat op homself staan, wat geld hiër en nou, dat daaruit gehaal moet word wat daar te hale is. Uit die hande van die Here word dit geneem en in die hande van mense gestel.

Waar die liefdeslewe van die jongmense die voorbereidingstyd vir die huwelik moet wees, die portaal van die huwelik, word dit nou die gebruikstyd van die huweliksvoorregte; die portaal word nou self woonhuis, eindpunt.

2.7 Mense, veral die jeug, word vandag oorspoel deur 'n sterker wordende stroom van die seksuele in al sy fasette. Die jeug word blootgestel aan 'n stortvloed van seksuele verleiding en aanvalle, en dit op 'n periode van ontwakende drange, wat juis besonderlik aangespreek word. Hulle staan dikwels verward en weerloos daarteenoor. Daar is die mees uiteenlopende standpunte wat hulle verder verwar. Hulle voel die druk van soveel direkte en indirekte beïnvloeding om met die stroom mee te gaan. Oral word begeertes en verwagtinge gewek na die seksuele.

2.8 Te swak en ontoereikend is dikwels die hulp en begeleiding deur die kerk en die ouers. So dikwels word die probleme nie werklik aangevoel nie en word daar gewerk met goedkoop antwoorde, of afstotende moraliseringe.

Die hele beoordeling van die moderne alternatiewe vir die huwelik moet steeds gesien word teen die agtergrond van die groot veranderinge en van die stroom van seksuele beïnvloeding. Die seksuele het bereikbaar en beskikbaar geword. Daarby word dit op 'n onverantwoordelike wyse aangeprys, die publieke opinie verstomp en die stewige remminge word dikwels nie genoegsaam voorsien nie.

3 Vrye geslagsverkeer buite die huwelik as substituuat vir die huwelik

3.1 Vrye seksuele verkeer buite die huwelik om word almeer die lewenspa-troon - in Europa en die VSA, maar almeer ook in Suid-Afrika.

Seksuele verkeer neem sterk toe tussen mense tussen wie daar nouliks of geen binding bestaan nie.

3.2 Vrye seks word gesien as die afsluiting van 'n aand uit, die beloning vir die uitneem van die meisie. Vir vele word dit vanselfsprekend ingesluit by die verloop van die gewone liefdeslewe van jongmense.

3.3 Die moderne lewe leen hom baie maklik daartoe. Jongmense beskik oor motors wat hulle gou na verlate plekke kan neem; die opset van woonstelle, met sy privaatheid; allerlei uitstappies en vermaaklikheidsplekke.

- 3.4 Die bekoring van eksperimentering met seks vanaf vroeë ouderdomme. Die feit dat ouers werk, dat die kinders tuis kom in 'n leë huis, dat hulle te veel vryhede toegelaat word, dat baie van hulle die warme gemeenskap en sekuriteit van 'n ouerhuis mis - werk dit in die hand. Klinieke rapporteer dat selfs skoolkinders van 12 en 13 jaar kom vir advies en te kenne gee dat hulle 'n vol seksuele lewe lei.
- 3.5 Die valse dwangreël: "almal doen dit!" Dit word 'n soort dwang om nie uit te wees nie, om dit self te ervaar, om verlig en byderwets te voel. Dit werk besmetlik. Die werklikheid is egter dat dit nie waar is dat almal dit doen nie.
- 3.6 'n Verkeerde lewenspatroon ontwikkel waar mense leer om gedryf te word deur hulle luste en om direk daaraan toe te gee. Allerlei skewe filosofiese en sielkunde stellings word aangegryp dat 'n mens "natuurlik" aan sy begeertes voldoening moet gee. So groei mense op wat meer willose wesens en onbeheersde swakkeling word. Mense dink nie aan die huwelik as die regmatige plek van seks nie, maar dit word 'n onmiddellike lusbevrediging. Daaraan word geen blywende betekenis verbind nie.
- 3.7 Is dit 'n alternatief vir die huwelik?
- 3.7.1 Direk moet gesê word dat daar groot begrip is vir die stryd van veral die jongmense vandag en dat daar soveel uitnodigings is om op hierdie weg van vrye seks op te gaan. Tog kan dit nie as 'n oplossing gesien word nie.
- 3.7.2 Die basiese dwaling is dat voorgegee word dat dit die mens kan gelukkig maak waar hy maar toegee aan sy luste. Dit mag begeerlik lyk, maar dit werk die teendeel. Dit verlaag die mens tot 'n lusobjek en tot 'n dier. Hy is dan nie meer 'n mens wat beheer oor sy luste en drifte het nie en word so "ontmenslik".
- 3.7.3 So 'n optrede verhinder dat die mens homself en die ander persoon as persoon leer ken. Groot terreine van die menswees word so toegesluit. Dit verhinder ook dat daar ontwikkeling tot volwassenheid kom, want een van die groot kenmerke van volwassenheid is selfbeheersing en aanvaarding van die ander en van die self.

3.7.4 Die optrede het meestal tot gevolg nie werklike geluk nie, maar dat skuldgevoelens, vrees, selfveragting, ontnugtering of verveling of kombinasies van verskillende dinge ervaar word. So help dit 'n lewenspatroon ontwikkel wat spanning opbou, waar gegryp word na ander stimulant of kalmeermiddels, of waar mense vlug vir hulleself of vir ander. So dikwels word ontdek dat dit geen werklike bevrediging bring nie.

3.7.5 Waarop te min gelet word, is die emosionele skade van so 'n optrede. Dit bring verwarring, onsekerheid, spanning, teenstrydige waardes mee. Veral die meisie kan emosioneel baie benadeel word en veel hiervan kom eers later tot openbaring. Die argument dat die mense geleer moet word om geen inhibisies te hê nie, maak die saak nog nie goed nie.

3.7.6 Die verslawende werking van hierdie optrede. Omdat dit so 'n magtige drang in 'n mens is, beteken die toegee daaraan nie dat dit nou tot rus gekom het nie, maar dat dit juis gestimuleer word. Wie daaraan toegee het, word daardeur gebind. Hoe meer toegee word, hoe moeiliker word dit om daarmee op te hou. Later kan dit die hele lewe beheers - die denke, werk en strewe. Dikwels word ervaar dat so iemand heen en weer slinger tussen skuldgevoelens en nuwe begeertes. Ten spyte van die beste voornemens, loop die verhoudings steeds daarop uit.

3.7.7 Verlies van geestelike waardes. Hoewel dit vir sulke persone lyk asof hulle al die pad net oorwin en dat dit die lêwe is, is dit in werklikheid 'n weg waarlangs die mens soveel van sy geestelike waardes verloor: onselfsugtigheid in diens van die medemens, self-respek, innerlike integriteit, betroubaarheid, selfbeheersing, kameraadskap, vreugde, selfverloëning ter wille van die ander se belange, deugdelikheid, innerlike vryheid.

3.7.8 Vrye seks verhinder mense om die betekenis van liefde te verstaan en die vreugde daarvan te smaak. Immers, dit is 'n miskennis van die liefde en staan die ontwikkeling van liefde in die weg. Op sy beurt belemmer dit 'n sinvolle en gelukkige huwelik aansienlik.

3.7.9 Die gevaar van veneriese siektes. Hoewel daar soveel antibiotiese middele beskikbaar is, blyk dit uit talle ondersoeke dat die voorkoms van veneriese siektes toeneem. Dit is uiters moeilik om vas te stel op die uiterlike of so iemand hierdie siektes het en dit word dan baie maklik verder oorgedra.

3.7.10 Die belangrikste saak : die verhouding tot God. Al die genoemde sake het 'n gewig, maar hulle gewig word verder gedra deur die groot saak van die verhouding van die mens teenoor God. Die beslissende vraag is nie wat die nuwe tendensie vandag is, of wat mense dink of die betrokkenes self dink, of die baie aanleiding tot vrye seksuele verkeer nie - nee, maar: wat sê God daarvan? Wat is sy bedoeling met die mens en met sy seks en seksualiteit? Die seksuele het nie slegs met die liggaam te make nie, maar ook met die gemoed, die siel, die hele mens, met sy verhouding tot die Here. Wie daarom oor die seksuele praat, praat oor die hele mens en praat tegelyk oor God en oor die verhouding van die mens tot Hom. Al erken die mens God nie en maak asof Hy nie bestaan nie, dit verander nie die saak nie. Die seksuele het te make met God en met sy wil. Die hele verhouding tot God kom ter sprake.

Die seksuele verskille en die seksuele drange is deur God self geskape en gegee met sy seën. Dit op sigself is nie verkeerd nie. Dit mag egter nie losgemaak word van die hele mens en die verhouding tot Hom nie, en moet gebruik word op die wyse waarop Hy dit bedoel het. Hy het dit gegee om in die raamwerk van die egte liefde in die blywende verhouding tot mekaar, sy plek te hê in die huwelik. Eers in hierdie raamwerk verkry dit sy regmatige plek en betekenis, en daarom ook diepe sin en waarde, en bevrediging. Vrye seksuele verkeer is in God se oog verkeerd, dit is nie verligtheid nie, maar sonde - al word dit ook by watter naam genoem. Die Bybel noem dit ontug. Omdat dit sonde is, kan dit nie die mens werklik gelukkig maak nie, dit kan nie reken op God se seën nie, maar daarop rus sy toorn en straf. Dit wat so maklik as pret of mense se eie vryheid voorgehou word, is inderdaad 'n dooernstige saak. Die maatskappy wat dit duld, of meer nog, dit in die hand werk, is nie onskuldig nie, maar staan ewe-eens onder die oordeel van God.

4 Saamwoon van mense van die teenoorgestelde geslag as 'n alternatief vir die huwelik

- 4.1 Die probleem moet gesien word teen die genoemde agtergrond. Dit is belangrik om by die beoordeling van hierdie verskynsel die hele komplekse ontwikkeling vandag, veral in die groot stede, in gedagte te hou. In baie opsigte moet gesê word dat dit 'n produk is van die moderne tegniese-industriële revolusie.
- 4.2 Mense is eensaam in die groot stede. Die stad kan veel bied, en lok op elke wyse, maar hy kan tegelyk verskrikkend eensaam laat voel. Mense, veral jongmense, wat hier beland, word dikwels oorval deur die gevoel van eensaamheid. Die mense wat van die platteland hier aankom, ervaar dit nog veel meer. Juis in hierdie omstandighede gebeur dit so maklik dat sulke eensame mense iemand ontmoet en dikwels by mekaar intrek en so as twee geslagte saamwoon.
- 4.3 Probleme tuis as aanleiding tot saamwoonery. Die ouerhuis kan sonder liefde en vreugde en sonder warmte wees. Die ouers kan gedurig stry, of daar kan drankprobleme wees. Verder nog, die ouers kan geskei wees en dit kan 'n groot skok vir die jong kinders beteken. Daar kan 'n kommunikasiegaping tussen ouers en kinders wees. Dikwels is daar 'n botsing oor wat mag en wat nie mag nie. Die gevolg is dat die kinders of jongmense in woonstelle te lande kom, party loop weg van die huis. Hier kan hulle die ouers se gesag ontwyk. Hier kan hulle hulle teleurstelling in die ouers se optrede probeer vergoed. So dikwels word die argument gebruik: 'ons wil nie soos my ma of pa of my ouers wees nie. Liewer saamwoon as om sō getroud te wees. Sulke mense soek elders die sekuriteit, die erkenning, die warmte en die liefde wat hulle mis. Of ook die sogenaamde vryheid waarna hulle gesmag het. So ontstaan en groei die praktyk van saamwoon.
- 4.4 Die sogenaamde ekonomiese oorwegings. Dit word dikwels gebruik deur studente in die buiteland en ook hier, en deur mense uit die laer inkomstegroepe. Dit word egter ook gebruik deur mense wat dit wel kan bekostig om apart te woon. Die finansiële aspek word blykbaar bygehaal om 'n dieperliggende saak te regverdig.

- 4.5 Doelbewuste en opsetlike saamwoon. Mense kom willens en wetens, met 'n duidelike berekendheid, soms selfs uitdagend, en woon saam. Hulle basuin dit graag uit en vertel aan almal wat wil luister hoe goed dit sou wees en hulle kan niks daarmee verkeerd sien nie, en dat veral die kerk niks daaroor te sê het nie. Dit is hulle saak en hulle is baie gelukkiger as die getroudes, want hulle doen dit nie uit dwang nie. Hulle "huigel" ook nie soos die meeste getroudes nie. Hierdie standpunte word ook in tydskrifte en koerante aangetref.
- 4.6 Mense is verlief op mekaar. Hierdie verliefdheid en toegeneentheid tot mekaar is darem 'n binding en hulle meen dit is genoeg rede om nie te wag nie, maar direk in te trek en saam te woon. So word meteens al die voorregte van die huwelik gebruik, sonder 'n huwelik en sonder blywende binding. Begryplik het dit 'n groot bekoring en is dit 'n groot sensasie.
- 4.7 Hoedanig is hierdie alternatief?
- 4.7.1 Die meeste van wat gesê is oor die vrye seks, geld ook hier en word nie weer herhaal nie.
- 4.7.2 Seks en liefde word verwar. Die ware aard van liefde word misken waar dit afhanklik gestel word van toegee aan seks voor die regte tyd. Seks het sy plek binne die raam van egte liefde, en deur dit voor die tyd te gebruik, is nie die weg waarlangs liefde gekweek word nie. Die onderskeid tussen verliefdheid (eros), wat hewig kan wees, en egte liefde (agapê) word ook meestal misgekyk.
- 4.7.3 Misverstand oor die plek van seks in die liefdeslewe van die vrou
- Anders as haar man wat in die seksuele daad bevrediging kan vind, kan die vrou haarself eintlik eers werklik gee as daar sekuriteit is en dit binne 'n blywende verhouding. Seks hang vir haar saam met die begeerte om haar blywend aan iemand te bind. Sy is meer ingestel op emosionele en sosiale sekerheid.

4.7.4 Verlies van selfrespek en van waardes wat nie weer herstel kan word nie. Mense verloor hulle goeie naam. Die meisie voel sy het haarself goedkoop gemaak. Die man voel hy het van die meisie dít ontnem wat hy sal wil hê as hy iemand soek om mee in die huwelik te tree.

4.7.5 Die gevoel vir en houding teenoor die ander persoon verander waar seksuele verkeer gekom het. Niemand weet voor die tyd hoe hulle daarna sal voel nie. So dikwels tree daar na die tyd verwydering tussen die twee in. Dit is asof die eie verhouding daardeur ondergrawe word. Die man voel hy het alles te maklik verkry en waardeur dit nie werklik nie. Hy het ook nie bedoel om die verhouding te bly behou nie. So 'n verhouding word maklik leeg of verveeld - en dan gaan hy ander weiveld soek. Die meisie voel dikwels ontugter, beroof en skuldig. Sy het toegestem met die bedoeling om die man te behou en vaster aan haar te bind. Meestal gebeur dit dat sy hom daardeur eerder verloor.

4.7.6 Die glans en romantiek van die verhouding verdwyn. Die sensasie om in so 'n verhouding te kom, stomp af want dit het nie diepte nie. Daarna verdwyn die glans en die romantiek van so 'n verhouding. Dit wat so moet bekoor : die trots op die verhouding, die opheffing van die gees, die edelheid, die eerbaarheid, val weg. Immers, dié dinge het ontbreek terwyl die seksuele en seksualiteit oorheers het. Spoedig lei dit tot 'n diepe geestelike onbevrediging. Dit kan ontsettende emosionele afmetings aanneem.

4.7.7. Die toegee aan die seksuele belemmer juis die ware aanpassing. Jongmense wil mekaar beter leer ken en weet of hulle by mekaar pas. Hulle meen hulle doen dit beter as hulle dit seksueel doen. Dit belemmer juis die ware kennis van mekaar en die suiwere aanpassing. Immers, hulle kan nie meer die perspektief en afstand behou wat nodig is om seker te word van die eie gevoelens en van dié van die ander nie. Hulle is immers deur groot kragte gekompromitteer.

Ware aanpassing verg veel tyd en raak baie vlakke van die persoonlikheid en nie slegs hierdie een nie. Maar ook ware seksuele aanpassing verg tyd, sekuriteit, die gevoel van bestendigheid, van saam hoort, die

wete dat op die ander gereken kan word. Die nodige kommunikasie word juis deur die seksuele toegewing geblokeer. Die intimiteit en kameraadskap wat so ernstiglik gesoek is, word juis daardeur verloor.

4.7.8 Die groot skade en skok by skeiding. Omdat hierdie saamleef nie 'n permanente binding is nie, is daar die sterk moontlikheid dat hulle enige tyd uit mekaar kan gaan. So 'n skeiding is dan nie slegs 'n liefdesteleurstelling nie, maar waar die persone tog nog 'n belangrike reserwe gehad het en die laaste afstand bewaar het nie. Omdat hulle so diep betrokke geraak het, word dit inderdaad elke keer 'n "egskeiding", met al die implikasies van skok en leed. Die persoon wat die diepste betrokke geraak het, kry die seerste. Baie mense doen só ernstige emosionele skade op - word verbitter, wantrouig, sinies en soms seksueel koud.

4.7.9 Die basis van 'n toekomstige huwelik word ondergrawe. Trou en betroubaarheid as die basis van die gelukkige huwelik, word ondergrawe deur die saamwoon. Maklik kom daar die spook van wantroue en vrees dat die maat sal rondloop. Immers, wie voor die troue geen grens deur God gestel eerbiedig het nie, hoe sal hy later dit wel doen? Die liefde en seks is dan reeds voorheen losgemaak van die huwelik.

4.7.10 Die plek van kinders. Gewoonlik word gesê dat sulke persone nie kinders wil hê nie of nog nie volwasse genoeg daarvoor is nie. Dit is 'n volle huweliksverhouding, maar die regmatige plek van kinders word ontsê. Wel is dit goed dat daar nie kinders in so 'n verhouding kom nie, maar dit maak nog nie die verhouding goed nie. Dit toon egter dat die betrokke persone self aanvoel dat daar iets ernstigs skort met hierdie verhouding. Die probleem is dat waar hulle geleer het om in 'n verhouding te leef waar selfsug en eie gerief die deurslag gee, hoe dit nou anders sal word indien hulle dan wel trou. Wat sal hier die groot verandering bring?

4.7.11 Waar die twee mense mekaar werklik lief het? As regverdiging van die saamwoon word soms gesê: Ons het mekaar werklik lief en wat is dan daarmee verkeerd? Juis waar twee mense mekaar werklik liefhet,

sal dit maak dat hulle nie maklik hierdie liefde wil benadeel nie, maar dit wil vashou en uitbou in 'n blywende verhouding waar hulle ten volle op 'n blywende basis uitdrukking aan hierdie liefde kan gee. Hulle sal as volle persone hierdie liefde wil koester en dit nie slegs oorhaastig seksueel wil bederf nie. Egte liefde tussen twee persone raak ook hulle liefde teenoor God. Twee mense se liefde word ten diepste gefundeer in die liefde van God, wat dit moet vashou. Dus kan die liefde tussen die twee nie sodanig wees dat dit die liefde tussen hulle en God beskadig op 'n wyse wat teen sy wil ingaan nie. Wie waarlik liefhet, wag juis daarom vir die huwelik.

4.7.12 'n Gevaarlike lewenspatroon. Wie begin om toe te gee aan die gier van saamwoner, moet beseef dit is 'n aanloklike pad en waarop aanvanklik veel opwinding ervaar word. Dit is egter 'n pad met baie smart, wat juis die liefdeslewe aansienlik verswaar, waarop baie pyn en verdriet wag, waarop mens verloor wat jy miskien nooit meer kan goed maak nie. Wat nou so onweerstaanbaar begeerlik lyk en wat mense so kwistiglik misbruik, is eintlik kapitaal wat verkwis word en wat later met spyt teruggewens word. Daarom kom altyd 'n later, waar die geluk en die toekoms werklik saak maak. Dan kan net gely en gesug word oor wat voorheen verkeerd gedoen is. Vele kwyn weg onder 'n slegte gewete en loop met 'n swaar selfverwyt. Baie betaal swaar vir die dwaasheid van verkeerde saamwoner.

5 Die sogenaamde proefhuwelike as alternatief vir die huwelik

5.1 Die ongetroud saamwoon en die sogenaamde proefhuwelike kom vir die grootste deel ooreen. Daarom wat hierbo oor die saamwoon gesê is, is ook hier van toepassing. Daar is egter 'n paar aspekte wat nader toegelig moet word.

5.2 Gesien as die huwelik voor die huwelik. Hier word uitgegaan van 'n dusdanige binding van die betrokke persone aan mekaar dat hulle dit sien as 'n soort voorhuwelik. Hulle wil werklik getroud wees, maar tog nie op enige manier officieel of andersins gebind wees nie. As regverdiging van so 'n verhouding word allerlei argumente gebruik: die ongelukkigheid van baie huwelike, wat hulle wil vermy; die feit dat hulle self niks verkeerd daarmee sien nie; die "edele" oorweging - ons huigel nie, maar doen alles

oop en bloot. Ons bedoel alles vir mekaar, maar ons wil eers seker maak.

5.3 Ons het mekaar baie lief, maar trou nog nie. Hierdie mense gee te kenne dat hulle mekaar baie lief het en alles vir mekaar omgee. Hulle meen dat hulle daarom al die voorregte van die liefde en die huwelik wil gebruik, maar dan tog nie gebind wil wees nie. Dit is 'n groot misverstand. Die sterk liefde is dan blykbaar nie sterk genoeg om mekaar aan die ander blywend te gee nie. Verder is dit nie ògte liefde wat die belange van die ander op die voorgrond stel nie, maar waar die eie belange tog op die voorgrond staan. Dit is 'n vreemde soort liefde wat alles van die ander eis, maar wat vryblywend wil staan, wat nie werklik gebind wil wees nie. Die deur word oopgehou om sonder veel moeite en binding, die verhouding te kan beëindig. Waar een van die persone later verder gaan, blyk hoe vlak die liefde werklik was.

5.4 "Ons is getroud maar nie gekerk nie." Dikwels word so beweer dat die twee persone voor mekaar ten volle "getroud" is, dit is dus 'n volledige huwelik. Dit is net nie in die kerk bevestig nie. Of daar word gesê: Ons twee behoort aan mekaar, ons het nie 'n stukkie papier - 'n huweliksertifikaat, daarvoor nodig nie.

Hoewel dit 'n baie mooiklinkende argument is, is dit vals. 'n Huwelik bestaan nie slegs in die wyse waarop dit in die openbaar voltrek word nie, maar of dit inderdaad 'n werklike huwelik is. In die totstandkoming van die huwelik is daar verskillende fasette: Daar is eerstens die wedersydse toestemming tussen die twee persone, waar hulle hulle woord vir mekaar gee. Dit is die kern. Waar dit bedoel word, is dit nie 'n voorlopige woord nie, maar die besliste en finale woord. Eers dan word dit 'n huwelik. Wie hierdie wedersydse ja gee, is nie slegs voorlopig nie, maar finaal getroud. Omdat mens nie alleen in die wêreld is nie, maar tussen ander mense lewe waar ander ook dergelyke beloftes gee, is dit nodig dat hierdie belofte voor getuies gedoen word. Dit moet openbaar wees sodat andere dit kan weet en hierdie huwelik eerbiedig, anders kan een of albei nog steeds as vry beskou word. Hierdie woord teenoor mekaar voor getuies het ook implikasies vir die samelewing en vir die regte van albei persone, asook vir moontlike kinders uit die verhouding. Daarom ook die aandeel van die staat. Verder raak hierdie verbintenis die twee families en ook hulle is by die saak betrokke. Omdat dit ook die geloofslewe raak, die gebruik van die sakramente, die seën van die Here, die beloftes wat Hy gegee het, daarom raak dit ook die kerk.

Dit is immers lidmate van die kerk van Jesus Christus wat hier in 'n bepaalde verhouding kom staan. Daarom is mens óf getroud, met alles wat dit meebring, óf jy is nie getroud nie, met alles wat dit meebring. In elke geval het die kerk om Christus ontwil te make met hierdie verhouding.

5.5 "Hierdie is 'n toets, proef of ons werklik by mekaar pas". Die toets of die proef of twee mense werklik by mekaar pas, is van die allergrootste belang. Soos reeds aangedui, omvat dit veel meer as slegs die seksuele. Die aanpasbaarheid word vasgestel waar dit om die hele persoonlikheid gaan, maar waar die seksuele as die uiteindelik voltooiing en voleindiging van die huwelik, nog agterweë bly. Immers, die twee persone wil kyk of hulle by mekaar pas om dan so te kan trou, nie om die huwelik vooruit te loop om dit vas te stel nie. Dan is hulle mos reeds in die huwelik. Seksualiteit op proef bestaan nie. Waar twee persone mekaar werklik liefhet en verstaan, en ook vertrou, daar pas ook die seksuele vanself. Dit is die wonder dat die seksualiteit ingebou is in die wonderlike eenwording. Of 'n man en 'n vrou bymekaar pas, dit vertel die hart. Waar liefde is, wil mense die definitiewe binding. Wie die binding vermy en slegs die vrug van die binding wil hê, bemin nie werklik nie en kan ook nie werklik vasstel of hulle bymekaar pas nie. Hulle is dan reeds so gekompromitteer dat hulle die perspektief mis of hulle bymekaar pas.

5.6 Kinders eers as ons getroud is. Die vroom gepraat van tog wel getroud te wees, blyk hier dat dit nie so 'n danige sekere verhouding is nie en dat in so 'n "liefde" die kinders nie 'n plek het nie. Dit is waar, kinders pas nie hier nie, want die twee mense is nie getroud nie en bedoel dit ook nie so nie. Veel meer is dit 'n skadelike intimiteit op huweliksvlak sonder huwelik. Ten spyte van eerlikheid is die diepste motief tog nie so eerlik nie.

5.7 Waarom dit in laaste instansie gaan. Ten spyte van al die gepraat oor eerlikheid, is die persone van die proefhuwelike tog nie werklik so eerlik met hulleself en met die ander nie.

Ten spyte van al die mooi woorde oor liefde, is dit meer selfsugtig en selfsoekende en selfhawende liefde. Dit is liefde wat nie werklik vertrou nie.

Ten spyte van die gepraat van "getroud" te wees en aan mekaar trou te bly, is hulle tog nie getroud nie en word die deur oopgehou om te enige tyd die verhouding te beëindig.

Ten spyte van die bewering dat eerlik getoets word of hulle by mekaar pas, wil hulle tog nie die swaarste toets aanlê naamlik om te wag en te vra wat God sê nie.

Ten spyte van al die opgewonde vertel van hoe goed dit gaan, word nie die droewige verhaal vertel wat hom afspeel waar die verhouding suur geword het nie, en waar sulke persone gebroke hulp kom soek nie.

Ten spyte van al die argumente wat ten gunste van so 'n verhouding aangevoer word, is daar nie een wat die toets van die Skrif en dus van die wil van God kan deurstaan nie. Ten diepste word dit 'n eiesinnige verhouding en die beoefening van die vrugte van die huwelik in 'n gees van vryblywendheid; dit word 'n saamwoon sonder die volle verantwoordelikheid. Daar is veel rasionalisasie om goed te praat dat mense nie hulle werklik wil laat bind deur die liefde en huwelik soos dit bedoel is nie, maar vooruitgryp sonder verpligtinge solank dit pas.

Wie seksueel sondig, sondig teen sy hele menswees en teen God. Al sien hyself dit nie in nie, daardeur word hy skuldig teenoor die Here. So verbeur hy of hulle die wesenlike vir 'n gelukkige verhouding, naamlik God se seën.

Daarom moet baie duidelik gestel word dat elke vorm van vrye of voorhuwelikse seksuele verkeer verkeerd is en dat al die genoemde sogenaamde alternatiewe nie werklik 'n alternatief vir die huwelik is nie. Wat hulle wel duidelik openbaar, is hoe moeilik dit vandag is om ten opsigte van seksuele en die huwelik gelukkig bewaar te bly.

6 Die kommune as alternatief vir die huwelik

6.1 Die gedagte van die kommune, die saamwoon van verskillende mense, word vandag ook as alternatief vir die huwelik voorgestel. Dit kan verskillende vorms aanneem.

6.2 Die lewe in kommuniteite. In verskillende lande en in verskillende gemeenskappe kom getroude pare saam om saam te werk, om die verryking van 'n ruimer gemeenskap te ervaar; om hulle terug te trek uit die gewoel van die daaglikse lewe met die oog op geestelike groei en geestelike verdieping. Dit hang saam met gereelde terugtrekkings - retraite.

Hierdie vorm van gemeenskaplike lewe kan alleen toegejuig word, want dit beoog versterking van die huwelik en verdieping daarvan in 'n permissiewe tyd.

6.3 Die kommune op permanente basis. Bekend is die patroon van die kibboets in Israel, waar 'n aantal gesinne in baie noue verbintenis saamleef en saamwerk, maar dit bly met die erkenning van die huwelik van elke huwelikspaar.

'n Ander vorm daarvan is die sogenaamde "grootfamilie" in Denemarke. Dit bestaan uit 'n aantal klein families wat saamwoon en waar daar voorlopig 'n beperking van seksuele gemeenskap tot elke paar is. Dit is 'n groot gemeenskap met allerlei ekonomiese, emosionele en geestelike voorsiening. Die egpare is nie slegs met die eie maat gekonfronteer nie, maar word geplaas in die groter speelruimte van die gemeenskaplike opset. Ook hier, waar die seksuele verkeer beperk bly tot die egpare, wat dan werklik getroud moet wees, is dit 'n verryking en kan 'n versterking van die huwelikslewe wees.

6.4 Ander kommunes. Studente-kommunes. In Berlyn is daar byvoorbeeld so 'n studente-kommune. 'n Aantal studente van albei geslagte woon saam as 'n eenheid en doen alles gemeenskaplik, insluitende vrye seks. Dit word gesien as 'n groter vryheid en dat die persone met verskillende ander op 'n seksueel-vrye wyse verkeer. In praktyk gebeur dit dat baie van die persone tog afpaar en padgee; dat daar te veel mans is; dat gely word onder geestelike insinking.

Dergelike kommunes word vandag oral bepleit, onder andere deur J.M.W. van Ussel. Die argumente vir so 'n kommune van mense is dat man en vrou te veel deur ekonomiese en maatskaplike bande aan mekaar gebonde is in die huwelik. Hulle kan moeilik van mekaar loskom. Kinders word te veel gestel onder gesag wat lei tot frustrasies. In die kommune, so word gesê, hoef man en vrou nie langer by mekaar te bly as wat hulle wenslik ag nie. Ten opsigte van kinders geld dat hulle hulle nie veel hoef te heg aan een ouerpaar nie, omdat hulle meerdere identifikasie=modelle voor oë het.

By verskillende groepe van die Jesus People-beweging word ook vorms van kommunes aangetref. Binne so 'n kommune word alles, insluitende seks, gemeenskaplik gedoen. Die privaatheid verdwyn en alles rondom seks, die seksualiteit en baring, geskied voor almal.

Die besondere betekenis van die gedagte van die kommune as versterking van die huwelik en die beskerming van die liefdesverbondenheid van die mense, moet toegejuig word. Maar waar die kommune beteken dat vrye seks en onverbonde saamwoon net op groter skaal gedoen word, moet dit afgekeur word en geld die meeste argumente wat hierbo reeds aangevoer is. Sonde van die seksuele word nie goed indien dit op groot skaal en gemeenskaplik gedoen word nie. Dit stomp eerder die geheim van die seksualiteit, wat dit vir elke paar so besonderlik maak, af, en dit werk groter seksuele verwildering in die hand.

7 Die homoseksuele verhouding as 'n alternatief vir die huwelik.

7.1 Beskikbare gegewens toon 'n geweldige groei van hierdie verskynsel in die buiteland, maar ook in Suid-Afrika. Sekere ontwikkelinge werk dit in die hand: die afwesige vader, vroue wat almeer in die onderwys mans vervang, groot saamtrekke van mense van een geslag soos byvoorbeeld in die weermagsituasie, gevangenisse, ens.

7.2 Groter toleransie van homoseksualiteit. Almeer word dit geregverdig en bepleit as 'n leefwyse in eie reg, net soos die huwelik. Die Bybelse argumente word almeer tersyde geskuif en vervang met sosiologiese of sielkundige argumente.

7.3 Mense met homoseksuele neigings, maar wat daarteen stry. Daar is mense met hierdie neigings, waarvoor daar baie begrip moet wees, maar wat daarteen stry om nie toe te gee nie. Met ander woorde hulle praktiseer dit nie.

In veral die kerk moet daar veel meer sorg bestee word aan die mense met homoseksuele neigings.

7.4 Praktiserende homoseksueles. Dit is 'n groter wordende groep wat op allerlei maniere uiting gee aan hulle drange. Ook hier is daar almeer toleransie en word dit minder as 'n misdaad gesien waar dit geskied tussen volwassenes.

Die vreemde drange van hierdie mense moet erken word. Dit is egter nog iets anders as om maar sondermeer daaraan toe te gee. Die probleem is egter dat baie tog om verskillende redes trou met iemand van die teenoorgestelde geslag, met al die ellende wat dit meebring.

7.5 Homoseksuele "huwelike". Dit word al meer gepropageer en inderdaad gedoen - homoseksuele mense "trou" met mekaar en probeer dan so 'n bestendige verhouding handhaaf, 'n soort "huwelik". Hier is die probleme legio, omdat hierdie verhoudings ook afspring, omdat sulke persone verlief raak op getroude persone en die verbroekeling verder deurwerk. Verder is dit 'n miskening van die wese van die huwelik.

Die groot vraag is of dit 'n oplossing is vir 'n uiters moeilike en gekompliseerde probleem. Daar is nog steeds die groot saak dat dit in die Bybel as teen die bedoeling met God voorgelê word.

8 'n Rein lewe in ons permissiewe bestaan.

8.1 Daar is nie 'n geldige alternatief gegee vir die huwelik nie. Die verskillende sogenaamde alternatiewe vir die huwelik en seksualiteit het geblyk nie 'n alternatief te wees nie, maar 'n verwerping van die huwelik sonder 'n antwoord. Dit wat as antwoorde gegee word, kan nie die toets van die waarheid en van die geloof deurstaan nie. Die kommune in die goeie sin van die woord is nie 'n alternatief nie, want dit bly 'n erkenning van die huwelik. Dit is meer 'n versterking en uitbouing van die huwelik.

8.2 Ten spyte van alles is dit vandag nog moontlik om 'n kuise en heilige huwelik en seksuele lewe te voer. Dit gaan wel moeilik, maar dit kan nog wel en word nog steeds op groot skaal in die konkrete lewe aangetref.

8.3 Die stryd om reinheid betaal. Soveel persone en veral jong mense het ervaar dat dit betaal om die seksuele drange en drifte te beteuel en om te wag met seksuele verkeer tot die huwelik. Hulle leer die waarde ken van 'n skoon lewe, van oorwinning, die vreugde van innerlik vry te wees van verkeerde dinge. So kan hulle ook beter voorberei word vir die lewe van gehoorsaamheid aan God wat in die huwelik wag.

Dit word dan nog steeds ervaar by die betreding van die huwelik, dat dit iets was om na uit te sien, om voor te wag en om op voor te berei.

8.4 'n Rein lewe en die geloofslewe. Die rein lewe van selfbeheersing en oorwinning hang ten nouste saam met die oorgegewe lewe, met die lewe van gehoorsaamheid aan die wil van God, van naby die Here te lewe.

8.5 Die krag tot gehoorsaamheid en reinheid in die permissiewe wêreld. Hoewel veel verander het, die stryd moeilik geword het en die versoekings menigvuldig is, is daar vandag nog die geloofskrag en die krag deur die Heilige Gees om 'n bevryde en nuwe lewe in Christus uit te leef, ook wat die seksuele betref.

8.6 'n Wonderlike uitnodiging. Aan elkeen wat besef die verhouding is nie meer mooi nie, wat moet erken hulle het al te veel toegegee, wat soveel ingeboet het aan ware vryheid en selfrespek, wat met 'n slegte gewete rondloop, wie se verhouding vasgedraai het - Christus het vryheid en vergifnis en 'n nuwe lewe vir u.

Vir elkeen wat deur die valse propaganda en strominge bekoor word en loop met die gedagte om ook hierdie weg op te gaan - skrik betyds wakker en moenie eers skade ly nie! Ook vir diegene is daar oorwinning en 'n nuwe siening waarby hulle kan lewe.

8.7 Groter onderlinge ondersteuning. Deur die kerk, maar ook deur allerlei aksies; deur die gelowige onderlinge en groepsgegewys, behoort daar

veel meer aandag gegee te word aan 'n leefbare klimaat vir die jongmense. Hulle behoort veel meer onderlinge hulp te verkry in hulle probleme rondom huwelik en seksualiteit; hulle behoort ook mekaar veel meer te begelei en te ondersteun.

8.8. 'n Oorwinningslied. Onder alles, en ten spyte van alles, kan die gelowiges weet: "Ons is meer as oorwinnaars deur Hom wat ons liefgehad het" (Rom 8:37). Saam met Paulus kan ons sê: "Ek is tot alles in staat deur Christus wat my krag gee" (Fil 4:13).

LITERATUURLYS

- Banning, W., Typen van Zedeleer, Haarlem ²1958.
- Barclay, W., Ethics in a permissive society, London 1971.
- Bezinning, Man- en vrou-nummer, no 6, 1958.
- Brillenburger Wurth, G., Het Christelijk leven in huwelijk en gezin, Kampen 1960.
- Christenson, L., The Christian family, Minneapolis 1970.
- Clinebell, H.J & C.H., The intimate marriage, London 1970.
- Cronje, G., Man en vrou in die huwelik, Pretoria 1959.
- De Jong, P., Wilson, D.R., Husband and wife, Grand Rapids 1979.
- Delleman, T., Hijmans, A., Huwelijksboek, Aalten⁵ s.j.
- De Quervain, A., Ehe und Haus, Zollikon ⁵1953.
- Drogendijk, A.C., Man en Vrouw, vóór en in het huwelijk, Kampen ⁷1958.
- Dumas, F., Mann und Frau in Gesellschaft, Staat und Kirche, Gütersloh 1968.
- Du Toit, D.A., Die Christen en aborsie, Pretoria 1978.
- Duvall, E.M., Waarom wag tot jy getroud is? Kaapstad 1969.
- Edmund, E., Sex, Love and Life, Grand Rapids ⁴1971.
- Die Frau in Familie, Kirche und Gesellschaft, Hrsg. von der Kirchenkanzlei im Auftrag des Rates der Evang. Kirche in Deutschland, Gütersloh ²1980.
- Dr. Goedhart, Wat elke verloofde moet weet, Uitg. die skrywer ⁵s.j.
- Groeger, G.N., Ehe und Empfängnisregelung, Nürnberg 1961.
- Harsch, H., (Hrsg), Das Neue Bild der Ehe, München 1969.
- Het Huwelijk, Herderlijk Schrijven, Den Haag ³1952.
- Hofmann, W., Trouwen..met wie?, Wageningen s.j.
- Huntemann, G.H., Seksualiteit, Wageningen s.j.

- Kaptein, R., De voorbereiding tot het huwelijk, Den Haag 1962.
- Knap, J.J., Kuisheid, Kampen s.j.
- La Hae, T. & B., Die huweliksdaad (verwerk deur A. Gous),
Roodepoort 1978.
- Liefde en seksualiteit, Pastorale handreiking, aanvaard door de
generale synode der Nederlandse Hervormde Kerk, Den Haag
1972.
- Lindeboom, G.A., Mediese etiek, Kampen 1960.
- Mace, D. & V., Marriage: East and West, London 1960.
- Miles, H.J., Geluk in die huwelik (verwerk A. Gous), 1977.
- Narramore, C.M., Life and love, a christian view of sex, Grand Rapids
20 1970.
- Pascoe, F., The marriage and divorce book, Kaapstad 1978.
- Philpott, K., The Gay theology, Logos International 1977.
- Pieterse, H.J.C., Huwelikspastoraat, Pretoria 1977.
- Potgieter, P.C. (Red), Etiese probleme, Pretoria
1980.
- Quanjard, P.E.C., Liefde is eerlijk, Den Haag 1962.
- Rinzeman, J., De seksuele revolusie, Kampen 1972.
- Rinzeman, J., Over liefde gesproken, Den Haag 1977.
- Roscam Abbing, P.J., Actuele uitdaginge aan de Christenheid, Den Haag
1967.
- Schnath, G., Fantasie für Gott, Stuttgart ²1965.
- Schippers, R., De Gereformeerde Zede, Kampen ²1955.
- Sichelschmidt, G., Verrat der Menschenwürde, S. Kappe, KG, 1972.
- Soeklig op ons sedes, Pretoria 1970.
- Thielicke, H., Theologische Ethik, III, Tübingen 1964.
- Trillhaas, W., Ethik, Berlin 1959.
- Van den Berg, J.H., Mediese magt en mediese etiek, (2), Nijkerk ²1969.
- Van de Velde, T.H., Die volkome huwelik, Pretoria ²1969.
- Van Elfen, J., Liefde en seks in die huwelik, Kaapstad 1976.
- Velema, W.H., Midden in die maatschappij, Kampen 1979.
- Wilkens, E., e.a., Ehe und Ehescheidung, Hamburg 1963.
- Wrage, K.H., Mann und Frau, Grundfragen der Geschlechterbeziehung,
Gütersloh ²1966.